

Akdeniz'in Mavisi Afrika'nın Karası: Cezayir

Hem Afrika'nın hem Akdeniz'in renklerine boyanmış bir ülke Cezayir. Osmanlı'nın tam üç asır kaldığı toprakların kuzeyi Akdeniz'in mavisi ile süslü iken ülkenin güneyinde Afrika çöllерinin karanlığı hakim.

Resmi adıyla Cezayir Demokratik Halk Cumhuriyeti olarak geçen Cezayir, Kuzey Afrika'da bulunan, Afrika'nın Sudan'dan sonra ikinci büyük ülkesidir. Kuzeydoğusunda Tunus, doğuda Libya, güneydoğuda Nijer, güneybatıda Moritanya ve Mali, batıda Fas ve Batı Sahra ile komşu olan ülke etnik açıdan bir İslami, Arap ve Berberi ülkesidir. Ülke ismi arapçada (El Jazair) adalar anlamındadır.

Ülkenin yüzölçümü Türkiye'nin üç katı olmasına karşın nüfusu oldukça azdır. Cezayir'in kıyıları yeşil olmasına rağmen 200 km içeride çöl başlıyor ve Sahra'nın içine kadar alabildiğine uzanır. Batıda Fas'tan başlayarak doğuda Tunus'a kadar uzanan Atlas Dağları ülkede büyük bir yer tutar. Ülkenin güneyi ise Büyük Sahra Çölü ile kaplıdır. Cezayir'in kıyıları genelde dağlara çok yakın ve sarp olduğu için ülkede çok sayıda liman yoktur. Yüzölçümünün yüzde 84'ünü çöl ve vahaların oluşturduğu ülkede, 32.5 milyonluk nüfusun büyük kısmı kıyıya yakın bölgelerde yaşar. Çok geniş toprakları kaplayan güneydeki bölgeler ise 1.5 milyon kadar insanı barındırır ve bunların çoğuda vahalarda yaşamaktadır. Ülkede nüfus çoğunluğunu Müslümanlar oluştururken, etnik olarak

da Berberiler ve Araplardan oluşur.

Ülkenin şu anki resmi dili Arapça'dır. Ancak uzun yıllar Fransız sömürgesinde kalmış bir ülke olduğu için yakın zamana kadar resmîyette Fransızca birinci sırada geliyordu. Bu nedenle halkın yüzde 90'ından fazlası iyi Fransızca konuşabilir. Berberiler ise kendi etnik dillerini konuşurlar. Ancak Berberice bir eğitim ve kültür dili olarak kullanılmamaktadır.

Cezayir dünya petrol rezervlerinin yüzde 1'ine, doğal gaz rezervlerinin ise 2.5'ine sahip. 2 tane nükleer santral bulunan ülke 4'üncü büyük doğal gaz üreticisi. Dolayısıyla muazzam bir gelire sahip olan ülke yılda 25 milyar dolarlık ihracat yapıyor. Ülkenin gayri safi milli hasılası son resmi rakamlarda 60 milyar doların üstünde ve kişi başına 1780 dolar milli hasıla düşüyor. Petrolün su gibi olduğu ve 8-9 dolara aracınızın deposunu doldurabildiğiniz ülkenin kasasında ise 30 milyar dolar ticaret fazlası olduğu söyleniyor.

Yaklaşık 3 asır kadar Osmanlı himayesinde kaldıktan sonra Fransız kolonisi altına giren Cezayir'de tam bir Fransız etkisi hakim. Binalardan araçlara, gazetelerden radyo ve televizyonlara kadar her yerde Fransız etkisi görmek mümkün. Zaten halkın büyük bir kısmı kendi arasında Fransızca konuşuyor. Evlerin çatılarında bulunan çanak antenleri genelde Avrupa televizyonlarına özellikle Fransız televizyonlarına yönlendirilmiş durumda.

Ülkenin hemen hemen tamamında bulunan binalar genellikle Fransız döneminden kalma. Ülkede dar sokaklar ve Fransız mimarisinin karakteristik özellikleri göze çarpıyor. Ülke ile aynı isme sahip başkent Cezayir'de bütün evler Fransız mimarisinin etkisiyle beyaza boyalı. Bu nedenle şehre 'Beyaz Şehir' deniyor. Pencereler ise Akdeniz'in rengi gibi masmavi.

Başkent Cezayir'den sonra en önemli şehirler Oran, Konstantin, Annaba'dır. Bu şehirlerde sıralı dar sokaklar meydanlara açılır ve kimi yerde kaybolmak isteyeceğiniz bir labirenti andırır.

Cezayir beklenenin tersine diğer Arap ülkelerine çok benzemiyor. Sokaklarda kadın ve erkekler yan yana ve kol kola yürürler. Entariler, feraceler içinde bulacağımızı sandığımız insanları modern kıyafetler içinde buluyorsunuz. Çöbeği açık, mini etekli genç kızlar ile top sakallı, jöleli saçlı genç erkek sayısı ülkede azımsanamayacak kadar çok.

Ülkenin 1991 yılından beri yoğun bir terörizm sorunları olmuş, radikal İslamcılar ve güvenlik kuvvetleri çatışmasının yüzbin kişinin hayatına mal olduğu söyleniyor. Bunun üzerine birde Berberi-Arap çatışması tuz biber ekmiş. Şehirde adım başı polis var, her otelin girişinde yoğun arama yapılıyor ve ana caddelerde ise durmak yasak. Ayrıca karanlık bastıktan sonra yolculuk edilmemesi isteniyor. İşsizlik yüksek olduğu içinde soygun olayları fazla.

Hemen herşey devlete ait, evler, binalar, şirketler. Halk için lojmanlar çok gözde, ortalama maaş 100 dolar civarı ve ev kiralari ortalama 100 dolardan başladığı için herkes devletten lojman istiyor. Devlette vatandaşa sırayla lojman dağıtıyor. Ama 10-15 sene beklemek olağan. Bundan dolayı insanlar

lojman olana dek evlenememekten şikayetçiler. Telefon içinde aynı durum geçerli, uzun süreler beklenmekte. Şu anda yaklaşık 120 bin ÇSM abonesi var. 400 bin kişide cep telefonu aboneliği için beklemede. İnternet'e bağlanmak ise zor ama mümkün.

Uzun yıllar Fransız kolonisi olan ülkede bolca Fransız lokantası bulunuyor. Diğer Arap ülkelerinin aksine içki özellikle de şarap ve bira rahatça satılabilir. Ayrıca büyük şehirlerde barlar da var ve buralarda kadın erkek karma eğleniliyor. Ülkede sadece erkeklerin gitti kahvelerde var. Normal çayın içine nane yaprakları atarak yaptıkları naneli çayları ve bir çeşit kola olan yerel içecekleri Selectoyu içmenizi ise mutlaka tavsiye ederiz.

Başkent Cezayir turizm açısından ülkenin en gelişmiş şehri. Kentin batı kısmında devletçe inşa edilmiş turizm kompleksleri var; Zeralda ve Sidi Fredj. Bunlar özellikle haftasonları ziyaretçi akınına uğruyor. Sidi Fredj de açık hava restoranları, dondurmacılar, çöp şişçiler ve bir yat marinası var. Zeralda da barlar, restoranlar ve bir at çiftliği var. Bu at çiftliğinden at kiralayıp kentin 5 kilometrelik sahilinde dolaşabilirsiniz..

Sidi Fredj'den arabayla 5 dakika kadar ilerlediğinizde Staouli semti var. Burada oldukça fazla restoran ve dondurmacı bulabilirsiniz. Kentin lüks semtlerinden Hydra'da 24 saat açık Lunch ve McKiki'de paralı gençleri her daim görebilirsiniz..

Başkent merkezinde ise kendinizi Paris'in bakımsız bir semtinde sanabilirsiniz. Merkezde 8-10 tane kadar küçük sinema var. Ayrıca haftanın her günü tıktık tıktık dolu olan iki alışveriş caddesinde Cezayirli kadınları daha çok vitrin gezmesi yaparken görmek müm-

kün. Ülkenin bir başka önemli şehri Biskra ise Cezayir'in çöle açılan kapısı. Hurma ağaçlarıyla dolu kentin özelliklerle hurma almak isteyen turistlerin yoğun ilgisini çekiyor.

Cezayir büyüklüğü nedeniyle değişik iklim şartlarını bir arada bulunduran nadir ülkelerden biri. Ülkenin kuzeyi, doğusu, batısı arasında anormal farklar bulunan Cezayir için gidilecek bölgenin özelliklerini iyi bilmek gerekiyor. Nisan- Ekim arasında ülkeye yapılacak bir ziyarette yoğun sıcaklara karşı hazırlıklı olmak gerek.

Cezayir'de eğer et yemiyorsanız yemek konusunda biraz problem yaşayabilirsiniz. Çünkü Cezayir mutfağında neredeyse etsiz yemek yok. Diğer yandan Cezayir mutfağı Türk mutfağına çok benziyor. Sofralarından yeşil buğday kırmasından yaptıkları frik ile Fas çorbası harira, sosla servis edilen ve bizim eriştemize çok benzeyen rašta, yine menemene çok benzeyen caccuka, kuskustan yapılıp leben (ayran)le birlikte yenen bol etli kuskus rüvayel (kraliyet kuskusu), tatlılardan kadayıf, sütlaç, muhallebi, ayva tatlısı, geleneksel Cezayir yemekleri olarak sofralardan eksik olmuyor.

Genel olarak başkentte ve büyük şehirlerde 5 yıldızlı otelleri bulmanız mümkün. Ama ülkenin güneyine yani Sahra Çölü'ne doğru indikçe konfordan taviz vermeniz gerekecek. Çünkü buralarda daha çok sahra çadırlarında kalınıyor.

Cezayir halkı Türk insanını çok seviyor. Bir Türk gördüğü zaman Osmanlıya 'Hıyar'ün-nas' yani insanların en hayırlıları en iyileri diye sesleniyorlar. Ancak yaklaşık üç asır Osmanlı himayesinde yaşayan ülkede, Fransız koloni dönemi ülkenin Osmanlı geçmişi izlerini oldukça belirsizleştirmiş. Fransız koloni dönemi, Cezayir'in Osmanlı

geçmişinin izlerini o kadar belirsizleştirmiş ki, birkaç cami ve Topkapı Sarayı'ndan sonra Osmanlı topraklarındaki en büyük ikinci yönetim ve yerleşim

kompleksi olan Dayı Sarayı dışında, Osmanlı yapılarından geriye neredeyse hiçbir şey kalmamış. Ama Barbaros Hayreddin'in Cezayir'e ilk çıktığı yerden tepeye doğru kurulmuş, hâlâ Türk mahallesi olarak anılan Casbah (aslî Kasaba, söylenişi Kazba) adında bir mahalle soluk alıp vermeye devam ediyor. Şehrin en mutena semtlerinde yine Osmanlı döneminden kalma ortası avlulu ve havuzlu, bildiğimiz revaklı ve cumbalı, içinde hamamı olan İznik çinileriyle, eski Türkçe veya Arapça hatlarla süslü Endülüs sütunlu evler var. Bunlar en varlıklı kesimler ve büyükelçiliklerce ikametgah veya otel ya da müze olarak kullanılıyor. Ayrıca ülkede

birkaç semtin adı da Brahim Dey (İbrahim Bey), Dely Brahim (Deli İbrahim), Oruj Reis (Oruç Reis).

Türk rakamlarına göre 600 bin, Fransız

rakamlarına göre 2 milyon Türk asıllı insan var Cezayir'de. Başkent Cezayir'in üç büyük hastanesinin adı da Türk adı taşıyor: İstanbullu, İzmirli ve Mustafa Paşa. Türk isimleri ayrıca soy isimleri olarak yaşıyor hâlâ. Osmanlı ve Barbaros Hayreddin Paşa'ya olan sevgiyi gösteren Barbaros, Hayreddin, Uluçali ve Osmani gibi soy isimlerinin yanısıra, Hazneci, Demirci, Başterzi, Silahtar gibi Osmanlı'dan kalma meslek adları da aile isimleri olarak gururla taşıyor. Ülkede Türk olmak, Türk asıllı olmak önemli bir asalet göstergesi. Ayrıca Türkiye'nin AB üyeliği Türk Kamuoyunu ilgilendirdiği kadar ilgilendiriyor Cezayirli. Cezayir basınında her gün en az birkaç sayfa bu konuyu ele alan haber ve makalelere ayrılıyor.

Sokaklarda dolaşırken Mustafa Sandal ve Tarkan'ın şarkılarını duyarsanız sakin şaşırmayın. Çünkü pop şarkıcılarımız ülkede çok iyi tanınıyor. Bağımsızlık döneminde gelişen, Arapça ve Fransızca sözlerden oluşan protest müzik Rai müziği ise gençler arasında yaygın. İlginç bir anekdot da şu: Enstrümantal müzik yapan Yedi Karanfiller'in albümleri, Cezayir'de en fazla satılan albümlerin başında geliyor.

Cezayirli boy bos, saç, göz ve ten rengi olarak Türklere çok benziyorlar. Arap asıllı olanlar bile Araplara o kadar da benzemiyor. Özellikle Berberiler arasında mavi ve yeşil göz rengine sıkça rastlanıyor. Şehirli kadınlar giyimine, makyaja oldukça düşkün. Özellikle göz makyajları, gizemi bakışlarında çerçevesiyor. Cezayirli kadınlar, şu anda ses verme, hak talep etme ve örgütlenme içindeler. Tam bir feminist hareketten bahsedilemese de, hareketlenmeden söz edilebilir. Her kesimden Cezayirli kadın, mevcut Aile Yasası'na itiraz ediyor ve yeniden düzenlenmesini istiyor. □